

Problémové užívanie alkoholu u stredoškolskej mládeže a význam prevencie

Problematicalcohol use amongsecondaryschoolpupilsand theimportanceofprevention

Jiří Tůma, Igor Meixner, Alena Tůmová

Recenzent/Review: PhDr. ThDr. PaedDr. Lenka Lachytová, PhD.

Vysoká škola medzinárodného podnikania ISM Slovakia

Submitted/Odoslané: 16. 04. 2016

Accepted/Prijaté: 15.05.2016

Abstrakt: Tento článok sa zaoberá charakteristikou najmä nebezpečenstvo vzniku alkoholovej závislosti u stredoškolskej mládeže a následne sa bude sústrediť na problematiku prevencie, ktorá sa k nej vzťahuje. Konzumácia alkoholu počas dospievania človeka prináša so sebou riziká a dokonca aj experimentovanie s alkoholom pri jedinej príležitosti môže dospievajúcemu spôsobiť problémy. Je to spôsobené tým, že dospievajúci človek stále ešte rastie a vyvíja sa. Telo, myseľ a emócie dospievajúcich ešte prechádzajú zrením, a preto sa vyznačujú citlivosťou na bezprostredné účinky alkoholu. Článok sa zameriava na problematiku konzumácie alkoholu u stredoškolskej mládeže, kde sa venujeme rizikovým činnostiam, ktoré sú spojené práve s konzumáciou alkoholu u mladých ľudí.

Kľúčová slova: Alkohol. Konzumácia alkoholu. Mládež. Stredoškolská mládež. Prevencia.

Abstract: This article deals with characterize the particular risk of alcohol abuse among secondary school youth, and then will focus on the issue of prevention, which is related to it. Drinking alcohol during adolescence man brings with it risks and even experimenting with alcohol on a single occasion adolescent can cause problems. It's caused by the growing person still it grows and develops. Body, mind and emotions adolescents still undergoing maturation, and thus are characterized by sensitivity to the immediate effects of alcohol. The work is divided into four chapters. The first chapter focuses on the issue of alcohol consumption among secondary school youth, where we pay risky activities that are

associated specifically with alcohol consumption among young people.

Keywords: Alcohol. Drink. Youth. Secondary school students. Prevention.

Úvod

Konzumácia alkoholu u detí a mládeže je v súčasnej dobe fenoménom, ktorý má charakter dlhotrvajúceho problému a nie je zatiaľ v spoločnosti akceptovaný. Zároveň vážne ohrozuje mladú generáciu. K vzniku závažnejších rizík v dôsledku konzumácie alkoholu dochádza práve jeho pravidelným pitím, ale tiež aj občasnú pitie alkoholu vedie u detí k zvýšeniu nebezpečenstva ohrozenia pečene a nervového systému. Čím mladší ľudia pijú alkohol, tak tým je aj väčšie riziko neskoršieho prechodu na iné tvrdé drogy.

Alkohol zároveň vedie k poškodeniu pamäte a schopnosti učiť sa. Dochádza aj ku zhoršeniu študijných a pracovných výsledkov. Poškodenie môže pretrvávajúť aj v prípade následného zníženia príjmu alkoholu a drog. Zhoršená pamäť a schopnosť učenia nie je v období dospievania jediným negatívnym dôsledkom pitia alkoholu. Medzi ďalšie môžeme zaradiť úrazy, dopravné nehody, otravy, samovraždy, sexuálne násilie, rizikový sex, trestnú činnosť, či násilné rázy, rýchly rozvoj závislosti alebo prechod od alkoholu k iným druhom drog.

Cieľom článku je charakterizovať najmä problematiku užívania alkoholu u stredoškolskej mládeže a následne sa bude sústrediť na prevenciu konzumácie alkoholu, ktorá sa k nej vzťahuje.

Článok sa zaoberá vyhodnotenie výskumu a podanie návrhov v súvislosti so zvýšením prevencie na školách v oblasti užívania alkoholu. Aktívnym spôsobom pôsobiť proti alkoholu môže byť iba jednotnou, hoci viacovinnou bariérou – rodinou, školou, masmédiami, zdravotníctvom, políciou, justíciou a všetkými tými, ktorí problematiku drog v Slovenskej republike hodnotia viac ako skutočnú nastupujúcu hrozbu. Osobitnú úlohu na tomto poli majú zdravotnícki pracovníci či verejní zdravotníci, ktorí by mali poznať aspoň primárne charakteristiky, ktoré sa viažu ku návykovým látkam, ale najmä drogám samotným (CARR, A. 2015). Článok sa zameriava na problémové užívanie alkoholu u stredoškolskej mládeže.

Problémové užívanie alkoholu u stredoškolskej mládeže

Konzumácia alkoholu u detí a mladých ľudí sa v súčasnosti považuje za veľmi dôležitý fenomén, ktorý je problémom, ktorý spoločnosť akceptuje, a to aj napriek tomu, že je považovaný za vážne ohrozenie mladej generácie. S prvým pohárom alkoholu začínajú deti už počas dosiahnutia jedenásteho roku života. K výrazným problémom s alkoholom u mladých ľudí došlo v takých krajinách, medzi ktoré zaraďujeme Nizozemsko, ale aj Veľkú Britániu. Až okolo 22% detí vo vekovej kategórii od 11 do 15 rokov priznalo, že už konzumovali alkohol. Alkohol je pre deti, ale aj mladých ľudí, rovnako ako aj iné druhy drog, považovaný za nebezpečný, a to najmä počas akútneho štádia, teda predovšetkým pri

intoxikácií. Vážnosť rizík vyplýva aj z jednotlivých dlhodobých následkov (Hladík, 2009).

Na začiatku uvedenia do problematiky konzumácie alkoholu u stredoškolskej mládeže je dôležité si charakterizovať pojem mládež. Ide o sociálnu skupinu, ktorú tvoria ľudia vo veku od 15 do 25 rokov, ktorí už v spoločnosti nie sú považovaní za deti, no spoločnosť im nepriznáva ani rolu dospelých osôb. Pre mládež je typický najmä zaužívaný spôsob správania a myslenia, ale aj rozdielny systém vzorov, noriem či hodnôt v porovnaní s inou vekovou kategóriou osôb (Průcha, 1998).

Mládež práve počas tohto veku má sklon hľadať vlastnú identitu, cestu životom a konfrontáciu s rôznymi druhmi krízových situácií. V prípade, že sa život dospelujúcej osoby vyvíja iným spôsobom než je tomu v jeho predstavách, tak v takomto prípade je schopná siahnuť po drogách, medzi ktoré patrí alkohol, cigarety, atď. Práve jednotlivé druhy drog berie ako náhradu za nedosiahnuté ciele, či nenaplnené sny. Niekedy však konzumáciu drog pripisuje práve tomu, že zámerným spôsobom porušuje spoločenské normy a zároveň tým prispieva k odmietaniu hodnôt, ktoré sú uznávané spoločnosťou.

Na treťom mieste sa nachádza práve dôvod neprimeranej reakcie na prípadné záťažové situácie, ktoré nie je schopný mladý človek vyriešiť.

Konzumácia alkoholu zo strany detí a mladých ľudí je skôr považovaná za fenomén, ktorý má znaky dlhotrvajúceho problému a spoločnosť ho v súčasnosti neakceptuje a stotožňuje ho

s ohrozením, ktoré prináša pre mladých ľudí. Vychádzajúc zo štúdií Európskeho fóra pre zodpovedné pitie alkoholu bolo zistené, že spomedzi všetkých krajín začínajú s konzumáciou alkoholu deti pochádzajúce z Českej republiky, a to približne okolo 11. roku života. No mladí ľudia na Slovensku sú na tom oveľa lepšie. Avšak väčšie problémy s alkoholom majú najmä deti, ktoré žijú v Nizozemsku, ale aj vo Veľkej Británii. Okolo 22% detí v Anglicku vo vekovej hranici 11-15 rokov priznalo, že už konzumovalo alkohol (Currell, et al., 2001).

Pri príležitostnom konzumovaní alkoholu dochádza u detí k zvýšeniu nebezpečenstva ochorenia pečene. Alkohol tiež vážnym spôsobom ohrozuje aj nervový systém (Hladík, 2009).

Zároveň platí pravidlo, že čím mladší mladí ľudia konzumujú alkohol, tak tým sa zvyšuje riziko k neskoršiemu prechodu na tvrdšie druhy drog. Avšak v súčasnosti boli zaznamenané dôkazy o možných dôsledkoch vplyvu alkoholu na stav mozgu mladých ľudí, ktorí už dospelávajú. Počas obdobia dospievania sú u ľudí zaznamenané telesné aj duševné zmeny, ale tiež sa vytvárajú aj nové siete mozgových buniek. Alkohol rovnako vedie aj ku vážnemu poškodeniu pamäte, či schopnosti učiť sa.

Konzumácia alkoholu ako legálnej drogy vo forme piva, vína alebo destilátov je bežná súčasť života u každého dospelého človeka. Rizikovými faktormi, ktoré vedú ku zvýšenej konzumácií alkoholu u mladých ľudí, je neprimeraná výchova – ide najmä o

neprimeranú výchovu – teda spôsob, kedy je dieťa alebo mládež nadmerne kritizované či rozmaznávané, alebo môže byť vedené ku výchove v neusporiadanom rodinnom prostredí, kedy sa o zabezpečenie výchovy mladého človeka starajú najmä kamaráti (Benkovič, 2006).

Medzi ďalšie významné rizikové faktory môžeme zaradiť:

- Spoločenské faktory, ktoré vedú k podpore vzniku závislosti – ide najmä o hospodársku depriváciu, či riziko bývania v lokalite, kde prevláda vysoká kriminalita, riziko prechodov a sťahovaní, dostupnosť alkoholu a drog, či zavedenie spoločenských noriem, ktoré sú tolerantné ku konzumovaniu alkoholu a drog.

- Individuálne faktory, ktoré majú sklon podporovať vznik závislosti – ide najmä o prevládanie alkoholizmu v rodine, či genetické dispozície, ale aj využívanie nedostatočných metód vo výchove, atď. (Hroncová, Kraus, 2006). Dôležitá je prevencia pitie alkoholu, ktorou sa bude tento článok ďalej zaoberať.

Prevenciá konzumácie alkoholu

V súčasnosti existuje niekoľko zásad efektívnej primárnej prevencie, medzi ktoré zaradíme (Nováková, 2006):

1. Skorý začiatok preventívnych aktivít – K formovaniu osobnostných rysov, názorov a postojov dochádza počas najranejšieho veku dieťaťa. Preto vytváranie postojov, ktoré počas neskoršieho obdobia môžu viesť k odmietavému prístupu

k drogám, je najľahšie v tom prípade, kedy dieťa ešte žiadny postoj nemá. Prevencia, ktorá už začala až na druhom stupni základnej školy, sa väčšinou musí usilovať zvrátiť už vytvorené postoje. Je nevyhnutné povedať, že jednotlivé postoje sú zvyčajne v úplnom rozpore s tými, ktoré by sme u mladých ľudí radi videli. Preto jednoznačne sa za ideálny považuje najmä začiatok preventívneho pôsobenia počas predškolského veku.

2. Cielenosť a primeranosť informácií a foriem pôsobenie – V súvislosti s cieľovou populáciou je dôležité brať do úvahy vek, intelektuálnu úroveň, sociokultúrny základ a ďalšie charakteristiky prostredia, v ktorom adresáti prevencie žijú. Program musí byť pre každú z cieľových skupín atraktívny nielen prostredníctvom svojho obsahu, ale aj spôsobu podania takým spôsobom, aby bol schopný dokázať zaujať, udržať pozornosť a umožniť jeho posolstvo prijať za svoje. Význam by sa mal prikladať na interaktívnosť programu.
3. Orientovanie sa na zdravý spôsob života – Pozitívne alternatívy, program protidrogového pôsobenia sa nemôžu predkladať ako niečo zvláštne a samostatné, vždy by sa mali odvíjať v rámci kontextu podpory zdravia protektívnych faktorov v spoločnosti. Zaradíme tu denormalizáciu drog, čo predstavuje rozvoj spoločenských noriem tým smerom, aby konzumácia návykových látok neprejavila ako

- žiaduce, avšak ani ako neutrálna sociálna norma.
4. Prepojenie prevencie tzv. legálnych a nelegálnych drog, a to vrátane závislosti od činnosti – Nepovažuje sa za vhodné sústrediť sa na prevenciu iba na nelegálny látka, nakoľko sa tým znižuje vnímanie legálnych látok ako nebezpečných. Rovnako sa za nevhodné považuje aj tvrdenie, že obe skupiny sú rovnako nebezpečnými, nakoľko to vedie k podceňovaniu rizík, ktoré sa spájajú s konzumáciou nelegálnych drog. Napriek tejto skutočnosti by nemala chýbať v preventívnych programoch aj problematika tabaku či alkoholu, zároveň predstavuje určité východisko pre zoznamovanie sa s účinkami a následkami ostatných látok.
 5. Dlhodobosť a systematickosť, využívanie rôznych prostredí – Prevencia by sa mala uskutočniť od predškolského veku až po celý čas školskej dochádzky takým spôsobom, aby sa poznatky rozširovali, a prostredníctvom toho dochádzalo k upevňovaniu žiaducich postojov. Prevencia by sa mala realizovať v rodine, v školskom prostredí, ale aj v iných prostrediach, ktorými sú najmä rôzne druhy kultúrno-osvetových zariadení. Prevencia v školských zariadeniach, je uskutočňovaná pedagógmi, avšak jej nevýhodou je tá, že ju žiaci skôr chápu ako výučbu, a to spolu so všetkými negatívnymi stránkami, ktoré to predstavuje. Práve aj od obľúbeného

pedagóga hrozí hypotetickým spôsobom zneužitie informácií či názorov, kedy žiak má právo vyjadriť svoje názor na preventívnych hodinách. Pedagógovia sa viac sústreďujú na odovzdanie informácií, učenie, než na tvorbu a usmerňovanie postojov. Majú sklon vravieť, čo sa môže a čo sa nemôže, a to veľmi často prostredníctvom autoritatívneho spôsobu. Jednotlivé negatívne vplyvy odpadávajú pri vykonávaní práce v kultúrno-osvetových zariadeniach, kde je atmosféra skôr menej autoritatívna a veľmi priateľská. Spoločné záujmy skupiny detí slúžia na zabezpečenie podpory a prežívania podobných postojov a správania. Ide o pozitívny tlak skupiny vrstovníkov na seba navzájom. Informácie a názory sa dobrým spôsobom vstrebávajú pri vykonávaní spoločných činností, zároveň nepôsobia násilným a formálnym spôsobom. Osobnosť vedúceho, lektora, sa spája s jeho vnímaním ako ideálu a modelu pre vlastné správanie a mimoškolské prostredie, ktoré podporuje identifikáciu so spomenutým pozitívnym modelom.

6. Nepoužívanie neefektívnych prostriedkov a foriem – Všeobecnými neefektívnymi prostriedkami a formami je najmä zastráňovanie a vydávanie prostých zákazov, moralizovanie, jednostranné sústredenie sa na iba na informácie, ktoré sa viažu ku drogám alebo ku emočných zážitkom, jednorazovým akciám vrátane

väčšiny masových a necielených kampaní (DETLEF, B. et al. 2014).

Metodológie výskumu

Hlavným cieľom výskumu je zistiť, do akej miery má stredoškolská mládež stredné školy skúsenosti s konzumáciou alkoholu.

V súvislosti s našou diplomovou prácou sme si stanovili niekoľko hypotéz:

Hypotéza H1:Skúsenosti s konzumáciou alkoholu súvisí so stredoškolským štúdiom.(Pétiová, 2009).

Hypotéza H2:Konzumácia alkoholu súvisí u stredoškolských študentov s príležitosťami. (Pétiová, 2009).

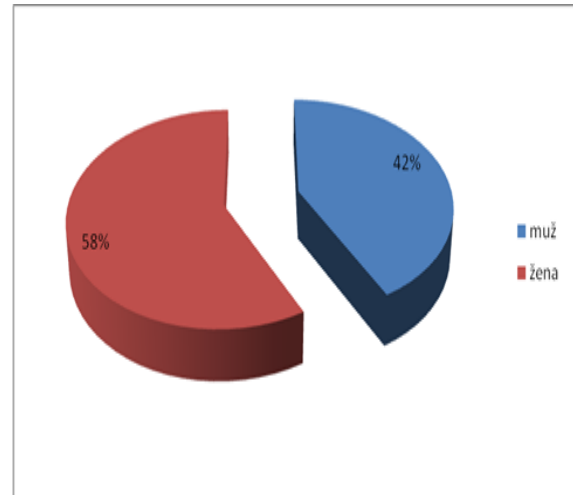
Hypotéza H3:Starší žiaci konzumujú viac alkoholu ako mladší žiaci. (Pétiová, 2009).

Hypotéza H4: Menšie skúsenosti študentov s alkoholom súvisí so stabilným rodinným prostredím. (Peterková, Paveleková, 2011).

V tejto časti vyhodnotíme výsledky kvantitatívneho výskumu, kde metódou zberu dát bol dotazník. K realizovaniu empirického výskumu došlo v mesiacoch október 2015 - november 2015. Dotazníky sme respondentom odovzdali osobne, teda prostredníctvom priamej metódy. Respondentov tvorili študenti bratislavského gymnázia, ktorých počet predstavoval 100 respondentov, a to 56 chlapov a 44 dievčat. Pri vyhodnotení výskumu sme použili program Microsoft Excel 2007. Výsledky sme následne interpretovali použitím tabuliek či grafov.

Výsledky

Graf 1: Pohlavie respondentov

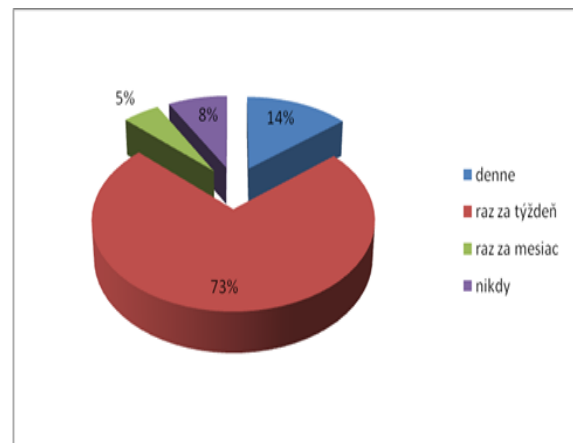
Zdroj: vlastné spracovanie, 2016

Tab. 1: Veková štruktúra respondentov

Vek respondentov	%-tuálny podiel respondentov	Číselné vyjadrenie respondentov
15-16 rokov	43%	43
17-18 rokov	31%	31
19-20 rokov	23%	23
viac ako 20 rokov	2%	2

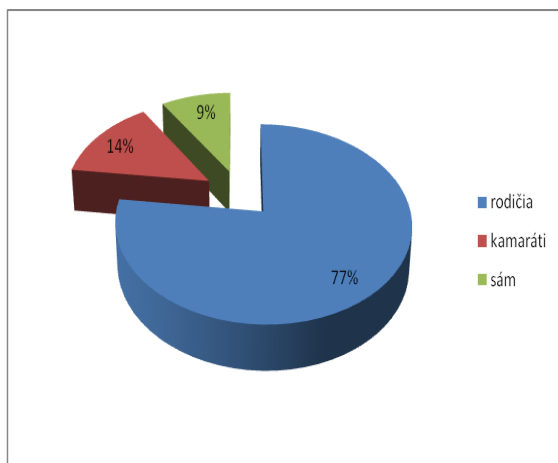
Zdroj: vlastné spracovanie, 2016

Graf 2: Konzumácia alkoholu

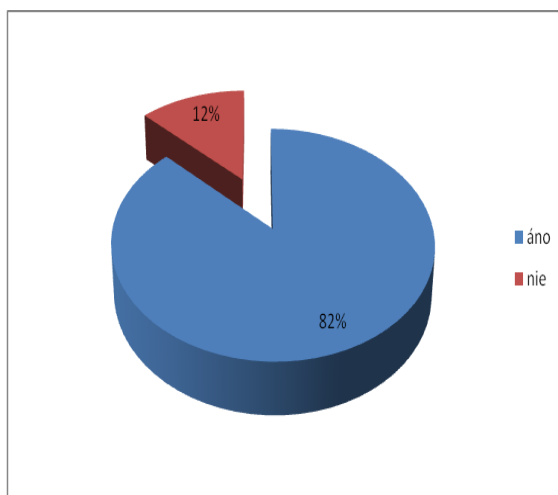
Zdroj: vlastné spracovanie, 2016

Graf 3: Prvý kontakt s alkoholom

Zdroj: vlastné spracovanie, 2016

Graf 4: Dôsledky konzumácie alkoholu

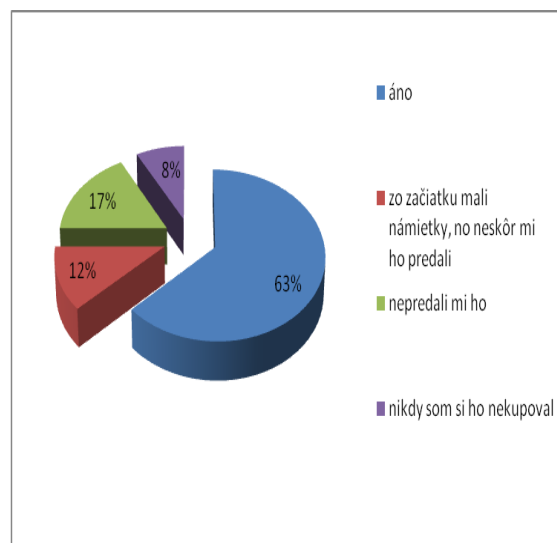
Zdroj: vlastné spracovanie, 2016

Tab. 2: Druh konzumovaného alkoholu

Druh konzumovaného alkoholu	%-tuálny podiel respondentov	Číselné vyjadrenie respondentov
Víno	46%	46
Pivo	31%	31
tvrdý alkohol	21%	21
likéry	2%	2

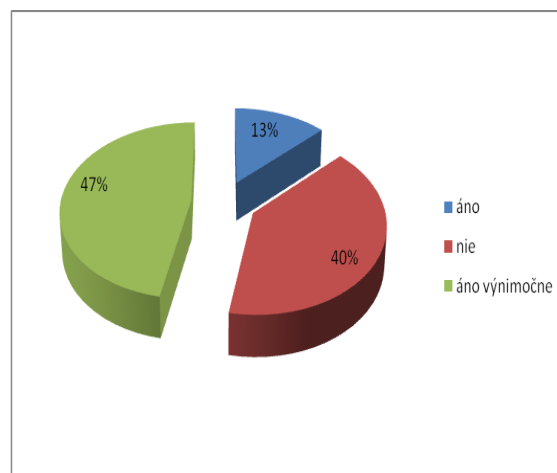
Zdroj: vlastné spracovanie, 2016

Graf 5: Predaj alkoholu

Zdroj: vlastné spracovanie, 2016

Graf 6: Konzumácia alkoholu v prítomnosti rodičov

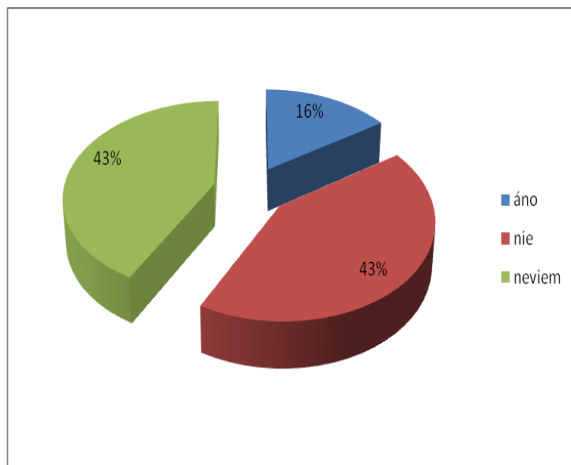
Zdroj: vlastné spracovanie

Tab. 3: Ťažkosť získania alkoholu

Ťažkosť získania alkoholu	%-tuálny podiel respondentov	Číselné vyjadrenie respondentov
Áno	27%	27
Nie	73%	73

Zdroj: vlastné spracovanie

Graf 7: Organizovanie preventívnych programov

Zdroj: vlastné spracovanie

Tab. 4: Účast' na preventívnych programoch

Účast' na preventívnych programoch	%-tuálnypodiel respondentov	Číselné vyjadrenie počtu respondentov
Áno	16%	16
Nie	84%	84

Zdroj: vlastné spracovanie

Diskusia

Respondenti boli študenti bratislavského gymnázia, kde ich celkový počet predstavoval hodnotu 100, a z toho bolo 58 chlapcov a 42 dievčat. Kvantitatívneho výskumu sa zúčastnilo 43% vo veku 15-16 rokov, 31% respondentov vo veku 17-18 rokov, 23% respondentov vo veku 19-20 rokov a 2% respondentov vo veku viac ako 20 rokov. Išlo teda najmä o študentov v prvom, druhom a treťom ročníku gymnázia. Najmenej zastúpenou vekovou kategóriou boli respondenti vo veku viac ako 20 rokov a najviac zastúpenou vekovou kategóriou boli

respondenti vo veku 15-16 rokov. Väčšina zo študentov strednej školy mala skúsenosti s konzumáciou alkoholu. Na základe výsledkov výskumu sme zistili, že až 73% mládeže konzumuje alkohol raz za týždeň, 14% respondentov uviedlo odpoveď, že alkohol konzumuje denne, 5% respondentov konzumuje alkohol každý mesiac a 8% študentov strednej školy ho nekonzumuje vôbec. Prvou z hypotéz sme sledovali, či už väčšina zo študentov strednej školy mala skúsenosti s konzumáciou alkoholu. Na základe výsledkov výskumu sme zistili, že až 73% mládeže konzumuje alkohol raz za týždeň, 14% respondentov uviedlo odpoveď, že alkohol konzumuje denne, 5% respondentov konzumuje alkohol každý mesiac a 8% študentov strednej školy ho nekonzumuje vôbec.

Výsledky Svetovej zdravotníckej organizácie poukázali na to, že situácia v Slovenskej republike je veľmi vážnou, a to okolo 30% 15-ročných a 17% 30-ročných detí má sklon piť alkohol počas pravidelných cyklov. Približne 35% detí na Slovensku má skúsenosti s konzumáciou alkoholu už v 4. ročníku na základnej škole. Krajina, akou je Slovenská republika je v rámci konzumácie alkoholu medzi mladými ľuďmi v Európe na 16. mieste. Susedná krajina – Česká republika sa nachádza na 4. mieste.

Za znepokojujúce sa považujú najmä tie skutočnosti, že skúsenosti s alkoholom majú už 18 - ročné deti, ktorým rodičia už dovoľia, aby sa napili alkoholu na rôznych oslavách. Dospievajúca mládež má sklon piť alkohol

prostredníctvom bežného spôsobu. Vychádzajúc z prieskumu, ktorý uskutočnila Lekárska fakulta Karlovej Univerzity v Prahe sa zistilo, že deti získavajú skúsenosti s alkoholom už v priebehu 11 rokov a každé desiate dieťa vo veku 13 rokov, čo predstavuje 50% detí (Hladík, 2009).

Štúdiá konzumácie alkoholu u študentov uvádza, že 43% žien a 52% mužov konzumuje alkohol v týždenných limitoch. U mladých ľudí, ktorí sú v rovnakom veku ako študenti, bolo zistené, že ku konzumácii alkoholu došlo u 37% mužov a 33% žien. Kým spotreba je najvyššia u študentov prvých ročníkov stredných škôl. Štúdie zároveň spochybňujú to, že nadmerné užívanie alkoholu sa spája s vyššou úrovňou stresu a nízkou sebaúctou u študentov (Mobach, Macaskill, 2008).

Mladí ľudia sa dostávajú do kontaktu s alkoholom najmä počas víkendových organizovaných stretnutí. Práve obdobie dospievania je obdobím, kedy sa mladí ľudia dostávajú dosamostatnej vývojovej etapy a pokúšajú sa skúsiť niečo nové, a teda dostávajú sa do kontaktu s drogami či alkoholom. Dospievajúce deti v súčasnej dobe nepatria medzi dospelé osoby, a finančne sú naďalej závislé od rodičov, no môže dôjsť ku prípadom, že často krát nie sú pod ich priamou kontrolou a ich jedinou vykonávanou činnosťou je iba vzdelávanie. Deti majú často krát veľa voľného času, kedy pociťujú nudu a tento čas vyplňajú prostredníctvom aktivít, ktoré nie sú pre nich priaznivé. Ide práve o konzumáciu alkoholu či užívanie drog.

Z výskumu na Fakulte sociálnych vied Univerzity Karlovej bolo zistené, že najjednoduchšou cestou k získaniu alkoholu bolo požiadať o neho staršieho kamaráta alebo si alkohol sám kúpiť v vietnamských obchodoch. Často narazili na situáciu, kedy sa neplnoletí dostali k alkoholu skrze jeho kolovanie v skupine. Prekvapilo je zistenie, že v niektorých baroch nie je problém podať alkohol maloletým. Najviac zarážajúce technikou zisku alkoholu je podľa nášho názoru oslovenie úplne cudzieho človeka, ktorý je ale známy tým, že kupuje alkohol neplnoletým (pravdepodobne za províziu). Z výsledkov výskumu usudzujú, že hoci sa za najväčší problém vnímaný verejnosťou považuje predávanie alkoholu neplnoletým v kluboch, pozornosť by sa mala zamerať aj na obchody s alkoholom, pitie na verejných miestach a podávanie alkoholu v rámci rodiny. (Dostálová et al.).

Mládež je skupinou osôb, ktorá je vo veku, ktorý je obdobím hľadania vlastnej príslušnosti, teda je cestou životom a konfrontovania sa s rôznymi nepriaznivými situáciami. Ak sa život dospievajúceho dieťaťa vyvíja inak než by tomu malo byť v jeho predstavách, tak má sklon siahnuť po drogách, medzi ktoré zaraďujeme aj alkohol či cigarety. Práve tie berie ako náhrady za ciele, ktoré neboli dosiahnuté, či nesplnené sny alebo môže dôjsť k porušovaniu spoločenských noriem, a tým tak dáva práve najavo odmietnutie hodnôt, ktoré sú uznávané zo strany spoločnosti. Až na treťom mieste bol uvedený dôvod konzumácie drog, ktorou je

práve neprimeraná reakcia na rôzne druhy záťažových situácií, ktoré nie je mladý človek schopný vyriešiť.

Práve drogy sú pre väčšinu ľudí spôsobom, ako sa môžu vyrovnat' svojim rovesníkom. Iní z mladých ľudí sa zase chcú stotožňovať s hrdinami, ktorí vystupujú v reklamách či vo filmoch. Avšak mladý človek často siahne po alkohole len aby sa mohol stať dospelým.

V rámci výskumu sme tiež sledovali, kde sa respondenti prvý krát stretli s alkoholom. Na základe výskumu sme zistili, že najviac respondentov uviedlo, že alkohol im ponúkli rodičia, a to až 77% respondentov, 14% respondentov uviedlo odpoveď kamaráti a 9% respondentov uviedlo, že alkohol konzumovali na základe vlastného záujmu. Na základe týchto výsledkov sme sa utvrdili v názore, že v súčasnej dobe sú práve rodičia iniciátormi toho, že deti často krát siahnu po alkohole a odstupom času ho zvyknú piť pravidelne. Rodičia by mali prísť k záveru, čo je pre ich dieťa najlepšie a chrániť svoje dieťa pred konzumáciou alkoholu či drog, ktoré môžu nepriaznivo ovplyvniť ich telesný aj duševný vývoj.

Pri sledovaní, na akých miestach sa respondenti prvý krát stretli s alkoholom sme zistili, že najmä na oslavách, ale aj pri narodeninových prípitkoch, či na Vianoce pri štedrovečernom stole, medzi kamarátmi v bare, alebo alkohol vyskúšali sami iba zo zvedavosti. No najčastejšie mladí ľudia konzumujú alkohol, aby zapadli do kolektívu mladých ľudí, pretože väčšina z mládeže

nechce prísť o kamarátov a chce zapadnúť medzi nich.

Skúsenosti mládeže s alkoholom sú založené aj na tom, že v súčasnosti na základe výskumu uviedlo až 73% respondentov, že nemá žiadne problémy získať alkohol a iba približne 27% respondentov uviedlo, že má problémy so získaním alkoholu.

Preto môžeme prísť k záveru, že v súčasnej dobe sú veľmi málo sprísnené pravidlá pre predaj alkoholu, a bolo by vhodné, ak by sa hranica pre predaj alkoholu zvýšila na vek 21 rokov.

Na základe výsledkov výskumu teda môžeme prvú hypotézu H_1 prijať a označiť ju za pravdivú.

Druhá hypotéza sledovala, či už väčšina zo študentov gymnázia pije alkoholické nápoje iba príležitostne.

Pravidelne konzumovanie alkoholu so sebou prináša veľké množstvo sociálnych, ale aj zdravotných dôsledkov. Na základe výskumu sme zistili, že približne väčšina teda 82% respondentov vie, že alkohol sa spája s poškodením zdravia, teda prináša so sebou či už fyzické alebo sociálne dôsledky, avšak 12% respondentov je toho názoru, že nevie o tom, že by alkohol poškodzoval ich zdravie.

Prostredníctvom výskumu sme tiež zistili, že až 70% respondentov uviedlo, že alkohol konzumuje cez víkend, 22% respondentov v pracovné dni a 8% respondentov alkohol nepije vôbec. Na základe výsledkov výskumu môžeme prísť k záveru, že práve víkendové stretnutia mládeže prinášajú

so sebou veľké riziko vzniku závislosti u mladých ľudí. Ide najmä o organizovanie rôznych druhov osláv, chát, alebo stretnutia priateľov a kamarátov v bare, a pod.

Práve aj v dôsledku toho, že mládež nie je dostatočne oboznámená s dôsledkami, ktoré so sebou prináša konzumácia alkoholu, dochádza k jeho pravidelnému konzumovaniu. Za hlavné dôvody pitia alkoholu uviedli, že najväčším dôvodom je práve to, aby zapadli do kolektívu. Avšak hlavným podnetom pre konzumáciu alkoholických nápojov sú aj problémy v rodine, v škole či osobné problémy.

Pri sledovaní, s akými najčastejšími druhmi alkoholických nápojov sa stretáva mládež. Väčšina uviedla, že ide najmä o víno, pivo a tvrdý alkohol. Najmenej respondentov uviedlo, že pije likéry.

K pravidelnosti konzumácie alkoholu prispieva aj to, že alkohol je často krát predávaný maloletým osobám. Niekoľko položiek v dotazníku, preto sledovalo, či sa respondenti stretli s tým, že alkohol im predala čašníčka či predavačka v bare alebo v obchode. Na základe výsledkov výskumu sme zistili, že približne 12% respondentov uviedlo odpoveď, že čašníci či predavačky mali zo začiatku námietky, avšak alkohol im nakoniec predali, 17% respondentov uviedlo, že čašníci či predavačky im alkohol nechceli predat' a 8% respondentov uviedlo, že si alkohol nikdy nekupovali.

V rámci skúmania názoru mládeže na predaj alkoholických nápojov mladým ľuďom sme zistili, že 26% respondentov bolo toho

názoru, že je to správne, 43% respondentov s týmto názorom nesúhlasilo a 31% respondentov sa predaju alkoholu pre maloleté osoby nevedelo vyjadriť.

Riešením na častú konzumáciu alkoholu je práve organizovanie preventívnych programov. Ako sme zistili, tak iba 16% respondentov uviedlo, že ich škola organizuje takéto preventívne programy, 43% respondentov uviedlo, že ich škola neorganizuje takéto program a 43% respondentov sa nevedelo vyjadriť k tomu, či ich škola organizuje v súčasnej dobe niektoré z preventívnych programov.

Práve nedostatočné množstvo organizovaných preventívnych programov vedie ku situácií, že väčšina z respondentov má už skúsenosti s opitosťou. Približne 70% respondentov už malo skúsenosti s opitosťou, 11% respondentov nemalo skúsenosti s opitosťou a 19% respondentov bolo iba trochu v nálade. Na základe výsledkov sme zistili, že väčšina z respondentov už má skúsenosti s opitosťou, čo je veľmi závažne, pretože ide o veľmi mladých ľudí a keďže sú vo veľmi mladom veku, do budúceho obdobia možno očakávať, že sa v prípade nadmernej konzumácie alkoholu môžu stať od neho závislými.

V rámci sledovania účasti študentov gymnázia na preventívnych programoch sme prišli k záveru, že ich hlavným cieľom je najmä predísť konzumovaniu alkoholu u mladých ľudí. Približne 84% respondentov uviedlo, že na týchto programoch sa nezúčastnili a 16% respondentov uviedlo, že sa

týchto programov zúčastnili, išlo najmä o starších študentov. Môžeme na základe výsledkov výskumu prísť k záveru, že v posledných rokoch na strednej škole neboli organizované žiadne preventívne programy v boji proti pitiu alkoholu u mládeže. Škola by preto mala dbať do budúcnosti o častejšie organizovanie týchto programov.

Pri otvorenej otázke sme sledovali názory študentov na organizovanie preventívnych programov na školách. Väčšina z respondentov uviedla, že tieto programy plnia svoj účel a sú veľmi dôležité, avšak ich škola v poslednom období neorganizovala žiadne z týchto podujatí. Stretli sme sa tiež s názorom, že v porovnaní s inými školami študenti vidia rozdiely. Niektorí zo študentov uviedli, že vedia, že iné školy organizujú preventívne programy častejšie než napríklad na ich škole. V budúcnosti je nevyhnutné, aby riaditeľ organizoval častejšie preventívne programy, ale aj iné druhy krúžkov, ktoré by lepšie vyplnili voľný čas mládeže.

No je vhodné, aby sa predišlo konzumácií alkoholu aj zo strany rodičov dbať o to, aby mladým ľuďom nedávali také vysoké vreckové, aby z týchto peňazí nakupovali alkoholické nápoje. Na základe výskumu sa totiž zistilo, že až 70% respondentov uviedlo, že má dostatok prostriedkov na nákup alkoholu, avšak 30% respondentov uviedlo, že nie.

Zároveň sme v rámci výskumu zistili, že väčšina z respondentov získava finančné prostriedky najmä od rodičov, a to až 55% respondentov, 13% respondentov ich získava

z brigády, 2% respondentov od súrodencov a 30% respondentov nemá dostatok finančných prostriedkov na nákup alkoholických nápojov.

Za dôvod častej konzumácie alkoholu môžeme uviesť aj nedostatočnú kontrolu študentov zo strany pedagóga v školskom zariadení, či nie sú pod vplyvom návykovej látky. Na základe výskumu sme zistili, že približne 87% respondentov nebolo kontrolovaných, či sú pod vplyvom návykovej látky a len 13% mladých ľudí bolo kontrolovaných zo strany pedagóga.

Na základe výskumu sme zistili, že väčšina zo študentov pije alkoholické nápoje pravidelne, teda túto hypotézu H₂ môžeme zamietnuť.

Hypotéza H₃ sledovala, či konzumujú viac alkoholické nápoje starší žiaci ako mladší. Na základe výsledkov výskumu sme však zistili, že toto tvrdenie platí a starší žiaci majú väčšie skúsenosti s alkoholom, ako mladší žiaci. **Teda hypotézu H₃ môžeme prijať.**

Hypotéza H₄ sledovala, či respondenti, ktorí majú stabilné rodinné prostredie v domácnosti, majú menšie skúsenosti s alkoholom. Na základe výskumu sme zistili, že až 22% respondentov uviedlo, že ich rodičia, prípadne iba jeden z rodičov je konzumentom alkoholu, 13% respondentov uviedlo, že ich rodičia vôbec nekonzumujú alkohol a 65% respondentov, teda väčšina z nich uviedla, že ich rodičia pijú alkohol iba občas. Približne štvrtina respondentov uviedla, že ich rodičia pravidelne konzumujú alkohol.

Pri sledovaní práve závislosti medzi konzumáciou alkoholu rodičmi a pravidelnosťou konzumácie alkoholu sme zistili, že deti z rodín, kde aspoň jeden z rodičov konzumuje alkohol, dochádza aj ku pravidelnému pitiu alkoholu u mládeže.

Zároveň sme sledovali výskumom, či sú rodičia dostatočne upovedomení s tým, že ich dieťa konzumuje alkohol. Na základe výsledkov výskumu sme zistili, že až 43% respondentov uviedlo, že rodičia vedia o tom, že ich dieťa konzumuje alkohol 57% respondentov uviedlo, že rodičia o tom nevedia. Z týchto výsledkov sme prišli k záveru, že v rodinách sú často krát veľmi mierne položené domáce pravidlá, ktoré dovoľujú mládež piť alkoholické nápoje často krát aj v domácom prostredí. Práve východiskom je, aby rodičia mysleli na budúcnosť svojich detí a dbali o to, aby trávili viac času so svojimi deťmi a predišli tak tomu, aby ich dieťa vyplňalo svoj voľný čas vykonávaním nevhodných aktivít, časté organizovanie osláv, stretnutí s kamarátmi apod.

Práve stanovením domácich pravidiel sme sa zaoberali v jednej z našich otázok výskumu a prišli sme k záveru, že približne 72% respondentov má v rodine stanovené domáce pravidlá zo strany rodičov, avšak 28% opýtaných osôb uviedlo, že v rodine nemajú stanovené žiadne pravidlá. V tomto prípade môže ísť najmä o pracovne vyťažovaných rodičov, ktorí nemajú dostatok času na to, aby boli schopní viesť domácnosť a rodinu, nakoľko práca im zaberie všetok voľný čas,

ktorý by mali stráviť s deťmi. **Teda aj poslednú hypotézu H₄ môžeme prijať.**

Odporúčania pre prax

Jedným z východísk, ako je možné dosiahnuť zníženie konzumácie alkoholu v Slovenskej republike je zdaňovanie alkoholických nápojov (pivo, víno, lieh, medziprodukt). V Slovenskej republike je táto problematika upravená prostredníctvom zákona o spotrebnej dani z alkoholických nápojov. Daňová právna úprava v Slovenskej republike je v oblasti spotrebných daní úplne harmonizovaná v súvislosti s daňovým právom Európskej únie. Slovenská republika má teda povinnosť striktno dodržiavať ustanovenia smerníc Rady, a to najmä v rámci oblasti sadzieb a štruktúry predmetov spotrebných daní. Tým, že Slovenská republika vstúpila do Európskej únie došlo k presunutiu spotrebných daní z daňových úradov na colné úrady. Colné úrady majú tak rozšírené kompetencie najmä v rámci vykonávania kontroly, lebo lieh a liehoviny predstavujú najvyššiu rizikovosť, a to nielen v rámci daňových únikov, ale aj v súvislosti s ľudským zdravím. Colné úrady, tak prostredníctvom tejto skutočnosti zvýšili svoju činnosť v oblasti vyhládavania a zamedzovania proti zákonnej produkcii liečbu a predaja nelegálne vyprodukovaného liehu v obchodoch, pohostinstvách či reštauráciách vlády (Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2013-2020, 2013).

V rámci zákona o spotrebnej dani z alkoholických nápojov došlo k zavedeniu

systemu dohľadu štátu nad pohybom spotrebiteľských balení liehu od produkcie každej fľaše liehu a liehoviny až priamo ku spotrebiteľovi, a to prostredníctvom formy licencie – povolenia na predaj a distribúciu spotrebiteľského balenia liehu. V zákone došlo aj k sprísneniu podmienok pre získanie povolenia na predaj a oprávnenia, ktoré sa dotýkali distribúcie spotrebiteľského balenia liehu.

Dôležitým preventívnym opatrením, ktoré je nasmerované proti konzumácii alkoholu je aj pôsobenie policajného zboru v Slovenskej republike. Policajný zbor s okrem iných dôležitých úloh sústreďuje aj na zabezpečenie kontroly v rámci dodržiavania zákazu predaja a podávania alkoholických nápojov alebo inak umožňovať ich požívanie na základe ustanovenia §2 ods. 1 písm. a) zákon č. 219/1996 Z. z. o ochrane pred zneužívaním alkoholických nápojov a o zriaďovaní a zabezpečovaní prevádzky protialkoholických záchytných izieb v rámci znenia zákona č. 214/2009 Z. z. pre osoby mladšie ako 18 rokov a pre osoby, ktoré sú zjavným spôsobom ovplyvňované alkoholom. Príslušníci Policajného zboru v súvislosti s bežným výkonom služby, ale aj počas realizácie špeciálnych akcií realizujú kontroly sústredené na miesta, kde sú dostupné alkoholické nápoje. K týmto kontrolám dochádza v reštauráciách, v pohostinstvách, či zábavných podnikoch, kde sa polícia sústreďuje na objekt svojho záujmu, teda na mládež. Akcie sú vykonávané príslušníkmi Policajného zboru samostatne alebo v rámci

spolupráce s miestnou políciou či pracovníkmi obvodného úradu, úradu práce sociálnych vecí a rodiny, colného úradu, so zdravotníckymi pracovníkmi, atď. vlády (Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2013-2020, 2013).

Regulácia reklamy na alkoholické nápoje v rámci tlačených a vysielacích informačných kampaní je najúčinnjším nástrojom, ktorý je zameraný na zníženie experimentácie s alkoholom a pravidelnú konzumáciu alkoholu u detí a mládeže. Oblasť reklamy alkoholických nápojov upravuje zákon č. 147/2001 o reklame a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Uvedomenie si vplyvu médií, Slovenská republike zároveň zabezpečil prísnejšiu reguláciu v rámci reklamnej oblasti pri alkoholických nápojoch vo vysielaní elektronických médií v rámci zákona č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov. Na základe tohto zákona mediálna komerčná komunikácia vzťahujúca sa ku alkoholickým nápojov sa nesmie sústreďovať na maloleté osoby a zároveň by nemala nabádať na nestriedme požívanie alkoholu.

Významným opatrením je aj vzdelávanie komunít v oblasti kontroly alkoholu, najmä však sústredenie sa na cieľovú skupinu koordinátorov v rámci prevencie drogových závislostí v školských zariadeniach a pracovníkov regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike. Práve voľba životného štýlu počas mladého veku predurčuje aj zdravotný stav človeka

v dospelosti. V súvislosti s výchovou a osvetou v rámci podpory zdravia sú za cieľovú skupinu považované deti, mladí ľudia, ale ich rodičia. Systematické a dlhodobé vzdelávanie cieľových skupín ovplyvňuje aj vplyv na postoje a správanie ľudí. Práve v rámci tejto skutočnosti je nevyhnuté zaviesť mediálnu výchovu a prezentáciu vzorových modelov správania sa vo vzťahu k alkoholu vlády (Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2013-2020, 2013).

Netreba zabudnúť ani na význam primárnej zdravotnej starostlivosti, ktorej základom je v rámci krátkej intervencií všeobecných lekárov pre dospelých a všeobecných lekárov pre deti a dorast ohľadom zvykov vo vzťahu ku konzumácií alkoholu pri návšteve každého pacienta.

Dôležitú úlohu tiež plní aj poradenstvo v oblasti prevencie užívania alkoholických nápojov, ktorú vykonávajú najmä organizácie, ktoré pôsobia v oblasti školstva, zdravotníctva a sociálnych vecí. V neposlednom rade treba vyzdvihnúť aj odbornú pomoc pre závislých od alkoholu, ktorú zabezpečujú najmä zdravotnícke zariadenia, ktorými sú centrá pre liečbu drogových závislostí, protialkoholické liečbe a psychiatrické zariadenia.

V rámci predaja a konzumácie alkoholických nápojov je dôležité do budúcnosti vylúčiť predaj a užívanie alkoholických nápojov mládeži pod 18 rokov. Regulácia predaj a užívania alkoholu na verejných miestach je súčasťou zákona č. 219/1996 Z. z. o ochrane pred zneužívaním alkoholických nápojov a o zakladaní

a prevádzke protialkoholických záchytných služieb. Prostredníctvom zákonazískavajú obce právomoc, aby znižovali predaj a konzumáciu alkoholických nápojov s poslaním zabezpečiť ochranu pre deti a mládež (MILLER, S. D. 2014).

Nevyhnutým opatrením je aj dosiahnuť reguláciu reklamy na alkoholické nápoje v rámci tlačenej a vysielacích informačných kampaní, ktoré sú jedným z najdôležitejších nástrojov, ktoré slúžia na zníženie experimentácie s alkoholickými nápojmi a pravidelné konzumovanie alkoholu u detí a mládeže vlády (Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2013-2020, 2013).

V súvislosti s našim výskumom sa pokúsime podať svoje vlastné riešenia, ktoré by viedli ku zvýšeniu prevencie konzumácie alkoholu u mladých ľudí.

Ide najmä o organizovanie informačných podprogramov a teda sústrediť sa na to, čo mladí ľudia vedia o jednotlivých následkoch užívania drog a rozvíjať najmä ich osobné presvedčenia, že v súvislosti s užívaním drog je človek vystavený riziku. Informácie sa poskytujú o drogách, užívaní, ale aj zneužívaní drog, a to spolu s mýtmi a pravdami o užívanie drog a často sa sústreďuje na biologické, chemické, historické a legislatívne procesy. Pozornosť sa zameriava najmä na pozitívne a negatívne zdravotné účinky, sociálne prostredie človeka a jeho psychologické zdravie. Práve v súvislosti so zavedením nasledujúcich opatrení je dôležité organizovať aktivity vo viacerých formách,

a to vo forme prednášok, frontálneho vyučovania, púšťanie filmov a videy, vedenie diskusií a debát.

Rovnako významné sú aj organizované aktivity, aké sú športové aktivity, vytváranie informácií a podnetov, ktoré podporujú účasť na týchto aktivitách.

Je nevyhnutné, aby boli na gymnáziu zavedené školské pravidlá a nariadenia o konzumácii alkoholu a o drogách. Pravidlá a nariadenia, ktoré sa viažu ku školskej drogovej prevencii by mali byť realistickými. Škola by nemala stanoviť také pravidlá, ktoré nie je schopná ani presadiť, zároveň by nemali preberať zodpovednosť za rodičov. Tým, že je problém odsúvaný, nedôjde k jeho vyriešeniu. Školské zariadenia často krát vylúčia svojich žiakov, ktorí boli pristihnutí pre užívanie drog. Práve vylúčenie takéhoto žiaka z jeho sociálneho prostredia je považované za najhoršie opatrenie, ktoré môže žiaka vystaviť ešte väčšiemu riziku. Za lepšiu alternatívu považujeme odborné poradenské vedenie.

Hlavnou cieľovou skupinou v rámci prevencie konzumácie alkoholu u mladých ľudí sú rodičia. Rodičia sú vzorom pre svoje deti, ako v pozitívnom, tak aj v negatívnom smere. Drogový preventívny program v školských zariadeniach by mal poskytovať pre rodičov informácie, ktoré sa vzťahujú k drogám a užívaniu drog. Je vhodné, aby školy o drogovom preventívnom programe skôr hovorili s rodičmi predtým, ako bude implementovaný. Význam sa prikladá aj komunikácií medzi rodičmi a deťmi.

Za základný stavebný prvok programu sa považuje praktický tréning jednotlivých zainteresovaných skupín. Práve dostatočné množstvo času na realizovanie nácviku aktivít a intervencií je nevyhnutné poskytnúť najmä pre zamestnancov školy a zároveň uprednostňovať časovo také efektívnejšie programy ako tie, ktoré zaberajú veľa času. Je dôležité, aby pre jednotlivé zúčastnené subjekty, ktoré sú zapojené do školskej drogovej prevencie, boli poskytované najaktuálnejšie informácie o drogách a dôsledkov, ktoré spôsobuje ich užívanie.

Je dôležité, aby bol tiež aplikovaný program, ktorý by zabezpečil, aby bol v školských programoch vyhradený aj dostatočný čas na vykonávanie všetkých zložiek školského drogového preventívneho programu. Je nevyhnutné, aby bol preventívny program po nejakom čase opäť zopakovaný a mohol byť prispôbený jednotlivým charakteristikám pre nové skupiny žiakov. V rámci školskej drogovej preventívnej stratégie je dôležité charakterizovať dva dôležité elementy, ktoré sú určením prístupu k danej problematike, a tými je: primárna a protidrogová výchova a riešenie drogových prípadov. Niektoré zo školských zariadení môžu považovať za dôležité mať aj dve rozdielne stratégie, ktoré sa vzťahujú ku každej z týchto oblastí. Iné zo škôl zas uprednostňujú iba jednu stratégiu, ktorá pokrýva oba z elementov.

Vhodným riešením je teda častejšie organizovanie preventívnych programov na škole, ktoré by viedli práve k zníženiu pitia

alkoholu u mladých ľudí. Práve na základe výsledkov výskumu sme zistili, že ku ich organizovaniu dochádzalo najmä v uplynulých rokoch, no v posledných rokoch neboli žiadne organizované programy, ktoré by viedli k prevencii proti konzumácii alkoholu u mladých ľudí.

Škola by sa tiež mala sústrediť aj na organizáciu rôznych druhov krúžkov, ako napríklad športového, kultúrneho krúžku, a tým by došlo k vyplneniu voľného času u detí a mládeže.

V súčasnej dobe v rámci prevencie závislosti v oblasti sociálnych vecí a rodiny plní význam základných výkonných orgánov činných v prevencii závislosti v tejto oblasti práve orgán sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately či referát poradensko-psychologickej pomoci, ktoré sa riadia prostredníctvom súčasnej legislatívy. Za špecifikum rezortu je považované schvaľovanie služieb a pridelenie certifikátov pre organizácie či zariadenia, ktoré poskytujú preventívnu pomoc na základe Zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách, ktoré môžu mať neziskový alebo súkromný charakter. Práve orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately intervenuje v rámci otázok poskytovania pomoci pre dieťa, ktoré má poruchy správania v rámci charakteru a závažnosti porúch správania dieťaťa a situácie, v ktorej sa mladý človek alebo dieťa nachádza, plní úlohy v trestnom konaní na základe daného trestného zákona.

Jej hlavnými úlohami je aj motivovať mládež a deti k liečbe drogových závislostí a iných druhov závislostí, ale aj udržiavať kontakt s dieťaťom počas liečby a zabezpečenie resocializácie, ale aj napomáhať dieťaťu potom, ako sa vráti zo zariadenia na liečbu závislostí alebo z návštevy resocializačného strediska.

Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sa sústreďuje na poskytovanie súčinnosti orgánom, ktoré sú činné v trestnom konaní na plnenie úloh, ktoré sa viažu k trestnému konaniu a súčinnosti pri výkone probácie a mediácie na základe zákona č. 550/2003 Z. z. o probačných a mediačných úradníkoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Zároveň má v tejto oblasti svoje uplatnenie aj sociálny pedagóg. K uplatneniu opatrení sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately dochádza najmä v rámci osobného kontaktu s dieťaťom, jeho rodičmi, osobou, ktorá sa o dieťa stará, alebo inými fyzickými osobami, ktoré majú vplyv na zabezpečenie ochrany dieťaťa a poskytovanie pomoci pre dieťa alebo v prirodzenom rodinnom prostredí dieťaťa či v otvorenom prostredí, kde sa dieťa zdržiava.

Za základné prostriedky v rámci prevencie orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zaraďujeme, ak je to nevyhnutné v záujme dieťaťa, aj uloženie výchovného opatrenia na základe zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately a o zmene a doplnení niektorých zákonov o uložení výchovného opatrenia, ktoré je ustanovené prostredníctvom

zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine alebo o uložení týchto výchovných opatrení.

Medzi tieto opatrenia zaraďujeme:

- uloženie povinnosti pre dieťa, aby sa podrobilo odbornej diagnostike v rámci špecializovanej ambulanej starostlivosti, a to ak je to dôležité v súvislosti s uplatnením primeraného opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pre deti a zároveň je možné túto diagnostiku zabezpečiť aj iným spôsobom,
- uloženie povinnosti pre dieťa zúčastniť sa na liečbe v špecializovanej ambulanej starostlivosti,
- uloženie povinnosti pre dieťa zúčastniť sa na výchovnom alebo sociálnom programe.

Zároveň orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately nemá právo rozhodnúť o uložení výchovného opatrenia pre odňatie dieťaťa z osobnej starostlivosti rodičov alebo osoby, ktorá zabezpečuje starostlivosť o dieťa.

Dôležitú úlohu plní aj sociálna kuratela, ktorá sa podieľa na prevencii závislosti najmä v rámci sekundárneho stupňa. Je uplatňovaná najmä pri školopovinných deťoch. Služby poskytujú v tomto prípade sociálni pracovníci, ktorí v súčinnosti spolu so psychologmi alebo ostatnými činnými orgánmi môžu počas počiatočného štádia zvrátiť nežiaducu patológiu.

Klientom môže byť napríklad dieťa, ktoré užíva drogy alebo dieťa, ktoré je závislé od drog. Ale tiež aj dieťa, ktoré hrá hazardné hry alebo je od nich závislé, či je závislé od internetu či počítačových hier, atď.

Záver

Hlavným cieľom práce bolo poukázať na problematiku užívania alkoholu u stredoškolskej mládeže a zhodnotiť dôležitosť prevencie.

Konzumácia alkoholu zo strany detí a mladých ľudí je skôr považovaná za fenomén, ktorý má znaky dlhotrvajúceho problému a spoločnosť ho v súčasnosti neakceptuje a stotožňuje ho s ohrozením, ktoré prináša pre mladých ľudí. Vychádzajúc zo štúdií Európskeho fóra pre zodpovedné pitie alkoholu bolo zistené, že spomedzi všetkých krajín začínajú s konzumáciou alkoholu deti pochádzajúce z Českej republiky, a to približne okolo 11 roku života. No mladí ľudia na Slovensku sú na tom oveľa lepšie. Avšak väčšie problémy s alkoholom majú najmä deti, ktoré žijú v Nizozemsku, ale aj vo Veľkej Británii. Okolo 22% detí v Anglicku vo vekovej hranici 11-15 rokov priznalo, že už konzumovalo alkohol.

Alkohol je nielen pre deti, ale aj mladých ľudí veľmi nebezpečný, a to nielen počas akútneho štádia, ale aj pri samotnom procese intoxikácie.

Za nebezpečné sa považuje najmä to, že mládež získava finančné prostriedky na nákup alkoholu práve od rodičov, ktorí sú často krát iniciátormi, ktorí ako prví ponúknu deťom alkohol.

V škole by malo dochádzať aj k častejším kontrolám študentov, či nie sú pod vplyvom návykových látok. Vhodným riešením je aj organizovanie rôznych druhov aktivít, ako sú

športové aktivity, ktoré by viedli k lepšiemu tráveniu voľného času u mladých ľudí.

Zoznam použitej literatúry:

1. BENKOVIČ, J. 2008. Liečba závislostí. In PAĽA, G. – ČUSOVÁ, A. a kol. *Alkohol, drogy, závislosti – čo s nimi? Odborný seminár pri príležitosti osláv Dňa abstinencie zdravého života v Prešove*. Prešov : PU v Prešove, 2008. s. 42-52. ISBN 978-80-8068-850-9.
2. CARR, A. 2015. *Snadná cesta jak skoncovat s alkoholem*. Praha: Jaro, 2015. s. 265. ISBN 978-80 904423-6-8.
3. CURLE, C. et al. 2001. *Health Behaviour in Schoolaged Children: a WHO Cross-National Study (HBSC)*, Research Protocol for the 2001/2002 Survey, Child and Adolescent Health Research Unit (CAHRU), University of Edinburgh.
4. DETLEF, B. et al. 2014. *Výzkumné metody v sociální práci*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2014. s. 355. ISBN 978-80-7464-390-3.
5. DOSTÁLOVÁ, O. et. al. Výzkum pití alkoholu u nezletilých. Praktika z kvalitativního výzkumu. [online]. [cit. 4. 5. 2016]. Dostupné na internetu: <http://iss.fsv.cuni.cz/ISS-132-version1-nenormalni_piti_adolescentu.pdf>.
6. HLADÍK, M. 2009. *Alkohol – problém u dětí a mladistvých*. [online]. [cit. 24. 3. 2014]. Dostupné na internetu: <<http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1403866205.pdf>>.
7. HRONCOVÁ, J. et al. 2006. *Sociální patologie pro sociálních pracovníků a pedagogů*. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta UMB, 2006. s. 252. ISBN 80-8083-223-4.
8. MILLER, S. D. 2014. *Zázračná metoda: radikálně nový přístup k problémovému pití alkoholu*. 1. vyd. Praha: Portál, 2014. s. 215. ISBN 978-80-262-0593-7.
9. MOBACH, T., MACASKILL, A. 2008. *Motivation to drink alcohol in first year university students. Having a good time or simply coping?*. [online]. [cit. 1. 1. 2016]. Dostupné na internetu: <http://shura.shu.ac.uk/5761/1/Macaskill_Motivation_to_drink_alcohol_.pdf>.
10. MŮHLPACHR, P. 2008. *Sociopatologie pro sociální pracovníky*. 1. vyd. Brno: MSD, 2008. s. 194. ISBN 978-80-7392-069-2.
11. NOVÁKOVÁ, D. 2006. *Prevenция drogových závislostí*. [online]. [cit. 1. 1. 2016]. Dostupné na internetu: <http://www.infodrogy.sk/downloads/p02_2006.pdf>.
12. RIDOŠKO, J., ŠTORCEL, M. 2013. *Optimalizácia liečby zlomenín pätovej kosti. 2. výsledky liečby*. In *Lekársky obzor*, ISSN 0457-4214. 2013, 62, 3, s. 95-101. s. 65 – 91. ISBN: 978-80-972352-8-4.
13. PETERKOVÁ, V., PAVELEKOVÁ, I. 2011. *Alkoholizmus ako spoločenský a biologický problém*. [online]. [cit. 5. 9.

- 2015]. Dostupné na internete:
<http://www.ped.muni.cz/z21/knihy/2011/38/texty/cze/1_peterkova_pavelekova.pdf>.
14. PÉTIOVÁ, M. 2009. *Deti, mládež a drogy*. [online]. 2009. [cit. 5. 9. 2015]. Dostupné na internete:<http://www.uips.sk/sub/uips.sk/images/OddMladezASport/Vyskum/vystupy/deti_mladez_a_drogy.pdf>.
15. PRŮCHA, J. et al. 1998. *Pedagogický slovník*. 2. vyd. Praha: Portál, 1998. s. 114. ISBN 80-7178-252-1.

Kontakt na autora:

PhDr. Jiří Tůma, PhD.

VŠZaSP sv. Alžbety v Bratislavě n.o.

Detašované pracoviště HITS Praha

jirkatuma@centrum.cz

Bc. Igor Meixner

Študent Mgr. štúdia VŠZaSP sv. Alžbety
v Bratislavě n.o.

sartemez@gmail.com

Mgr. Bc. Alena Tůmová

Doktorandka oboru sociální práce VŠZaSP sv.

Alžbety v Bratislavě n.o.

alenatumova@centrum.cz